

Gola gora

Nanga Parbat – 50 let od prvega vzpona Hermanna Buhla

Besedilo: Andrej Mašera

Nekaj tednov po hrupnem slavju prvega uspešnega vzpona na Everest, je v svet šinila novica, da tudi Nanga Parbat ni več deviška gora. Podrobnosti so bile še bolj zanimive: na vrhu je bil en sam človek – Hermann Buhl. Tako se je končno obrnil list v zgodovini te veličastne in zelo nevarne gore, ki je pred tem terjala že 31 smrtnih žrtev. Zgodovina Nanga Parbata je polna herojskih, trepečih in žalostnih zgodb. Zgodb, ki opisujejo skrajne napore, človeške stiske in slabosti, zgodbe o požrtvovalnosti in človeški solidarnosti, žal pa tudi o sebičnosti in brezobzirnosti, kot posledicah skrajnega obupa. Že ime Nanga Parbat ali Gola gora deluje nekako usodno in zlovesče. Pa še nekaj: Nanga Parbat je nedvomno »nemška« gora. Nemci so jo naskokovali vztrajno in trmasto, pri tem umirali, pa potem zopet znova poskušali.

Prvi poskusi

Nanga Parbat (8125 m) je najbolj na zahod pomaknjen osematisočak, gorski osamelec, ki ga veletok Ind loči od glavne verige Karakoruma. Pobočja so silno visoka: tako Rakhjotska stena na severu, po kateri so šle predvojne odprave, pa tudi Hermann Buhl, kot tudi Diamirska stena na zahodu, po kateri se danes vzpenja večina odprav. Po višini in strmini pa vse prekaša južna Rupalska stena, strahoten kolos ledu in skal, ki je s svojimi 4500 m verjetno najvišja stena na svetu. Nanga Parbat je znana po obilici snega, hudih neurjih, mrazu in plazovih, medtem ko se učinki monsuna pojavijo kasneje kot drugod v Himalaji.

Zgodovina Nanga Parbata se začne presenetljivo zgodaj. Že leta 1895 je odličen angleški alpinist Albert F. Mummery poskusil vzpon po Diamirski steni, po značilnem skalnem rebbru, ki danes nosi njegovo ime. Potem ko je dosegel višino skoraj 7000 m, je s spremljevalcema Raghbirjem Thapo

in Gamanom Singhom izginil. Verjetno jih je pobral plaz in pokopal v ledeniški razpoki. Vzpon je bil daleč pred svojim časom, verjetno pa se Mummery, kljub izjemnim alpskim izkušnjam, ni dočela zavedal, da je Himalaja povsem nekaj drugega.

Gora je imela nadaljnjih sedemintrideset let mir. Leta 1932 se je pod severnim Rakhjotskim pobočjem pojavila nemška odprava, ki jo je vodil Willy Merkl, v njej pa so bili odlični alpinisti, med njimi Fritz Wiessner, Peter Aschenbrenner in Fritz Bechtold. Skozi spodnje dele stene, ki so zelo plazoviti, so našli pot pod Rakhjot Peakom na vzhodni greben, do višine 6950 m. Zaradi slabega vremena so se obrnili in varno sestopili v dolino. Na tej odpravi so najeli nosače iz lokalnega ljudstva Hunza, za katere pa so bile zahteve na gori prehude.

Gora udari

Leto 1934. Leto prve velike tragedije na Nanga Parbatu. Zopet je Willy Merkl vodil veliko nemško odpravo, v kateri so bili znani alpinisti Willo Welzenbach, Peter Aschenbrenner, Erwin Schneider, Fritz Bechtold in Uli Wieland. Bili so samozavestni in prepričani v uspeh. Bili so tudi novi časi: leto prej je v Nemčiji na oblast prišel Hitler in uspeh odprave je bil nacionalni, bolje rečeno nacionalistični imperativ. Materialna sredstva so bila na voljo v neomejenih količinah in kar je zelo pomembno, prvič so na Nanga Parbat kot višinske nosače najeli Šerpe iz Darjeelinge. Vzpona so se lotili kot bojnega pohoda, na žalost pa še vedno niso veliko vedeli o bivanju v velikih višinah in smotrni organizaciji napredovanja odprave. Že v taboru III je za hudim pljučnim in možganskim edemom zbolel član odprave Alfred Drexel. Šerpe so njegovo zdravstveno stanje dojeli mnogo bolj resno kot njegovi kolegi, ki se očitno niso zaveda-

li, da je Drexel v smrtni nevarnosti. Pri sestopu v nižje tabore so Drexla spremljali le Šerpe, vendar je kljub njihovem trudu umrl. Njegovo truplo, prekrito z nacistično zastavo, so pokopali v baznem taboru in nadaljevali z vzponom. Hitro so napredovali, postavili tabor IV kot višinsko bazo ter tabor V pod Rakhiot Peakom. Strmo pobočje, po katerem so splezali na vzhodni greben, so opremili s fiksnimi vrvmi in s tem močno olajšali vzpon višinskim nosačem. Ob odličnih razmerah so postavili še tabora VI in VII, tik pod Srebrnim sedlom. Naredili pa so usodno napako: večina alpinistov in tudi Šerp se je nagnetla v višinske tabore, zaledje pa je ostalo tako rekoč prazno. Aschenbrenner in Schneider sta se povzpela na Srebrno sedlo in še čez, do višine 7700 m, kjer so postavili tabor VIII. Od tu se je jasno videl vrh in o končni zmagi skoraj nihče ni več dvomil. Toda vreme se je poslabšalo, začelo je snežiti, razbesnel se je vihar, temperatura je močno padla. Namesto da bi takoj začeli sestopati, so v slabo opremljenih taborih čakali na izboljšanje vremena. Toda na višini 7000 m človek zgublja moči, tudi če leži v šotoru. Ob tem je treba poudariti, da so Šerpe bili še v mnogo hujšem položaju. Slabše opremljeni so bi-

li natlačeni v majhnih šotorih, ker so bili večji namenjeni sahibom, da pa bili pomešani med seboj, se za tisti čas ni spodobilo. Končno je bilo jasno, da je takojšen sestop nujen za golo preživetje. Šlo pa je neskončno počasi. V eni skupini sta bila Aschenbrenner in Schneider s tremi Šerpami, v drugi pa Merkl, Welzenbach in Wieland s ostalimi. Aschenbrenner in Schneider sta bila še najbolj pri močeh, naredila pa sta nečastno, alpinista nevredno dejanje. Odvezala sta se od Šerp, si nataknila smuči, zamomljala nekaj spodbudnih besed in se še isti dan prebila do tabora IV. Šerpa Pasang ni mogel verjeti, da sta jih pustila same v divjem neurju in je to občutil z nemočno bolečino. Kljub temu ni izgubil živcev, prevzel je vodstvo in počasi nadaljeval s sestopom, skupaj z nekaj Šerpami iz Merkllove skupine. Glavnina Merkllove skupine je bila še bolj počasna: v enem dnevu ni prišla niti do tabora VII, zato so bivakirali kar na prostem. Šerpa Nima Norbu je ponoči umrl, zjutraj pa se je le trideset metrov od šotorov, mrtev zgrudil Wieland. Naslednji je omagal Willo Welzenbach, velikan evropskega alpinizma, in po dolgi agoniji umrl v šotoru ob Merклу. Medtem sta Šerpa Ang Tsering in Gaylay bila ves čas na prostem in zunaj tudi prenočevala. Tudi ko je Welzenbach umrl, je Merkl čez noč ostal s truplom v šotoru, Šerpa pa pustil zunaj. Šele naslednji dan so začeli sestopati, vendar je bilo očitno, da Merклу pohajajo zadnje moči. Odločil je, da Ang Tsering nadaljuje s sestopom sam, medtem ko je zvesti Gaylay ostal pri njem do bridkega konca. Ang Tsering je bil zadnji mož, ki se je vrnil živ z morilske gore; leta 2000 je star 96 let, a duhovno popolnoma čil, pripovedoval o veliki tragediji.

Leta 1937 so Nemci znova poskusili na Nanga Parbatu. Odpravo je vodil dr. Karl Wien, udeleženec odprav na Kangčendzengo. Odprava je dobro napredovala in 14. junija se je v taboru IV zbralo 16 alpinistov, sahibov in Šerp. Sredi noči pa je z gore prihrumel ogromen plaz in pokopal vseh 16 udeležencev, med njimi tudi vodjo Karla Wiena. Nihče se ni rešil, umrli so v spanju, na njihovih obrazih ni bilo sledu smrtne boja, kot so ugotovili člani reševalne odprave, ki so po vodstvom Paula Bauerja v dvanajstih dneh prileteli iz Nemčije.

Naslednje leto je Paul Bauer, vodja nemških odprav na Kangčendzengo leta 1929 in 1931, prišel pod Nanga Parbat z močno ekipo, v kateri je

Hermann Buhl po povratku z vrha

bil tudi znameniti alpinist Hias Rebitsch. Predvsem so pazili, da žrtev ne bi bilo več in so se vzpenjali z vso previdnostjo. V lepem vremenu so na vzhodnem grebenu naleteli na trupli Willyja Merkla in Šerpe Gaylaya, ki sta bili po 4 letih povsem ohranjeni. Očitno je Gaylay umrl kasneje, v Merklovem žepu pa so našli zadnje Welzenbachovo pismo, v katerem piše, da nista z Merklom že šest dni nič toplega pojedla in pila ter roti alpiniste v spodnjih taborih, naj jim pridejo na pomoč. Obe trupli so pokopali v snegu. Rebitsch je nato s soplezalcem prišel sto petdeset metrov pod Srebrno sedlo, potem pa se je vreme pokvarilo. Bauer je takoj ukazal umik z gore, kar jim je tudi varno uspelo.

Leta 1939 je štiričlanska nemška odprava iskala možne prehode v Diamirski steni. Med udeleženci je bil tudi Heinrich Harrer, član zmagovite naveze iz severne stene Eigerja. Ko je izbruhnila 2. svetovna vojna, so jih Angleži internirali v Indiji. Harrer in Aufschneider sta iz ujenišva ušla, se prebila v Tibet, kjer je Harrer postal mentor mlademu Dalaj Lami in ostal z njim v Lhasi do kitajske okupacije Tibeta. Po vojni, leta 1950 so poskusili vzpon na Nanga Parbat trije Angleži, dva sta ostala na gori za vedno.

Končno zmaga

Leto 1953. Na Pravljični travnik pod svernimi pobočji Nanga Parbata je zopet prišla močna avstrijsko-nemška odprava, ki jo je vodil dr. Karl Herrligkoffer, njegov pomočnik pa je bil Peter Aschenbrenner. Herrligkoffer je bil Merklov polbrat in odprava je bila pravzaprav posvečena Merklovenu spominu. Med udeleženci je bil Hermann Buhl, najbolj bleščeča zvezda takratnega alpinizma, ki je imel za seboj številne najtežje vzpone v Alpah. Tudi ostali člani odprave so bili smetana takratnega nemškega in avstrijskega alpinizma. Vzpon pa je potekal nenavadno počasi, poznalo se je, da nimajo Šerp, ki so bili sedaj indijski državljani, Nanga Parbat pa je bil v Pakistanu. Nadoમેščali so jih lokalni Hunze, ki pa se s Šerpami niso mogli primerjati. Junij je šel že proti koncu, ko so šele splezali na vzhodni greben. Vreme je držalo, čeprav bi se monsun moral že zdavnaj pojaviti. Plezalci so spočiti v taboru III kovali načrte za naskok na vrh, ko je iz baze iznenada prišel ukaz Herligkofferja in Aschenbrennerja, da se odprava prekinja in naj vsi sestopijo v dolino. Temu so se mlajši alpinisti odločno uprli in po dolgem

prerekanju po radiu, je vodja odprave nerad soglašal z nadaljevanjem vzpona. Ponovno so se povzpeli na vzhodni greben in pod Srebrnim sedlom postavili tabor, iz katerega naj bi Hermann Buhl in Otto Kemptner naskočila vrh. Dolga, zelo dolga pot ju je čakala: 1200 višinskih metrov in kakih 5 vodoravnih kilometrov, kar je za himalajske razmere strašanska razdalja. Tretjega julija Buhl ob treh zjutraj zapusti šotor; Kemptner se je obiral pri vstajanju, zato ga Buhl ne more več čakati. Do Srebrnega sedla se vzpenja v mraku, vendar je mesečina, zato ni problemov z orientacijo. Ob svitu je na robu velike snežne planote, ki se vleče proti Severnem predvrhu. Koraki postajajo počasnejši, počitki vse pogostejši. Medtem začne z vzponom tudi Kemptner; ko pride na Srebrno sedlo, vidi Buhla le kot majhno piko v daljavi. Ustavi se, malo počije, nato se vrne v tabor, kjer sta že Ertl in Frauenberger. Po vseh taborih do baze je završalo: Hermann Buhl je na gori sam. Snežna planota se vleče v neskončnost, opoldne preči Buhl strma pobočja pod Severnim predvrhom. Sledi stometrski spust v škrbino Bazhin. Buhl pomisli, da bo teh sto metrov na povratku peklenskih. Nad škrbino se dviga dolg, skalnat greben, ki sprva ni pretežaven, kmalu pa Buhlu zapre pot skalnat stolp, ki je videti nepreplezljiv. Ponudi se prehod po ozki polički, ki se nadaljuje z navpično počjo. Buhl jo prepleza, kot bi bil v domačih hribih; gre pa za plezanje V. tež. stopnje na višini 8000 m. Nad skokom je Buhl popolnoma izčrpan, po vseh štirih se plazi proti vrhu, na katerega stopi ob sedmih zvečer, po šestnajstih urah vzpona. Sonce zahaja, razgled je brezmejen, neskončen mir leži nad gorami. Buhl naredi nekaj posnetkov in začne kmalu sestopati. Ve, da strmega skoka v sestopu ne bo zmož, zato preči nižje pod grebenom. Na ozki polički ga ujame noč. Ker je brezvetrna in ne preveč mrzla, brez hujsih posledic preždi dolge nočne ure. Nadaljevanje sestopa je ena sama kalvarija: utrujenost postaja neznosna, zgubi tudi eno dizeo, pojavljajo se halucinacije. Pomaga si s tabletami poživila in proti večeru le zagleda rešilni tabor. Zgrudi se v roke tovarišev, ki mu prihitijo naproti. Nato čestitke, objemi, solze...

Tako se je končalo zgodovinsko obdobje prvega uspešnega vzpona na vrh Nanga Parbata. Gora je bila potem preplezana po različnih smereh, še je terjala smrtne žrtve, vendar so sloves morilske gore dobili nekateri drugi osemstisočaki. Toda to je že druga zgodba. ○